

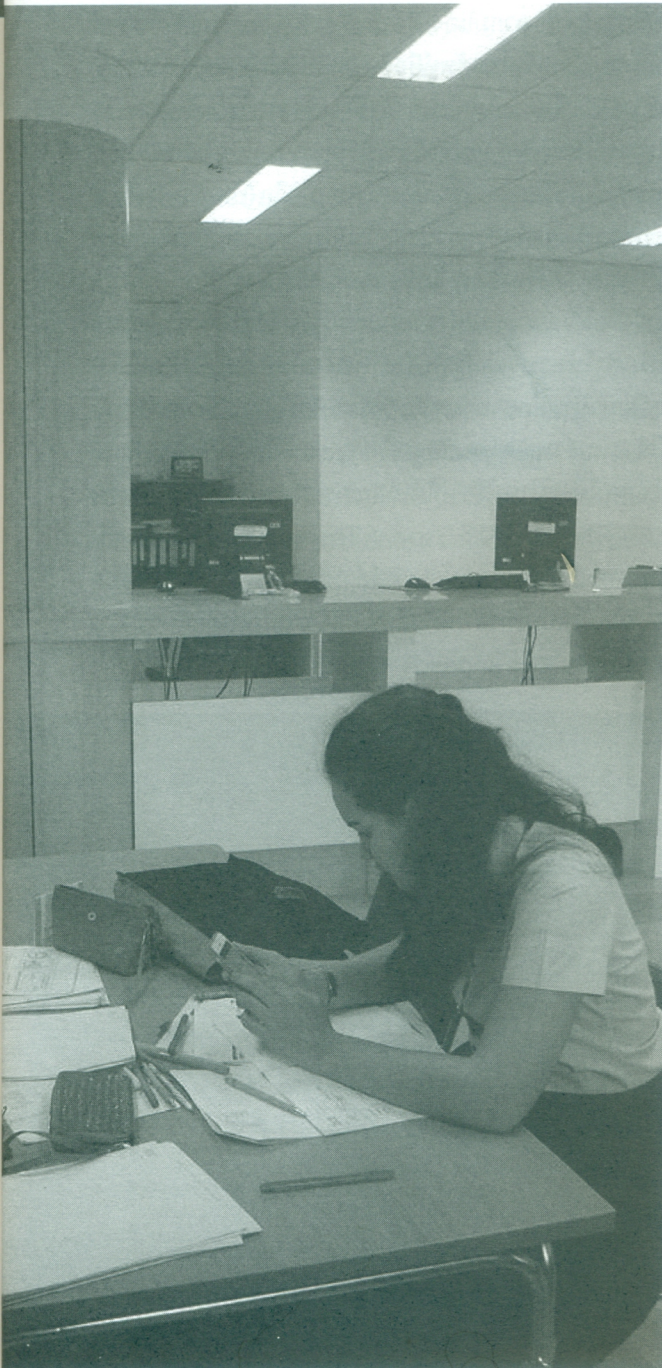

Mobile Library... ห้องสมุดบนมือถือ

๒๕๖๑

อรณา พิทยานกรศิลป์
บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ,
สำนักหอสมุด, มหาวิทยาลัยแม่โจ้

➤ ในยุคปัจจุบัน ผู้คนที่รีบเร่งเดินทางไปทำงานในตอนเช้า กำลังนั่งรถไปทำงาน หรือผู้คนที่ว่างพักจากงานที่ทำหรือไม่ว่าจะอิริยาบถใดๆ ก็ตาม ส่วนใหญ่จะฉวยกับการส่ง SMS หรือเล่นไลน์กันบนมือถือ แต่ก็ยังมีบางคนที่ยังอ่านข่าว บทความที่สำคัญบนมือถือด้วย แต่ในอีกฟากหนึ่งของประเทศ ประเทศญี่ปุ่นผู้คนที่กำลังอ่านนิยายลึกลับบนมือถือ คนเกาหลีอ่านนิยายรักโรแมนติกบนมือถือเช่นกัน การอ่านหนังสือบนมือถือจะเป็นเทรนด์ที่ร้อนแรง และเป็นเทรนด์ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในยุคเทคโนโลยีมือถือ (mobile technology) พฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ผู้คนต้องการความสะดวกสบาย ความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลในการทำธุรกรรมหรือการรับบริการต่างๆ ห้องสมุดในยุคนี้ก็ต้องปรับตัวเช่นเดียวกัน ผู้ใช้บริการต้องการบริโภคข้อมูลข่าวสารอย่างง่าย สะดวก ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการของจากโปรแกรมห้องสมุดบนอุปกรณ์สื่อสารไร้สาย (Library Mobile App.) (<http://www.libraryhub.in.th/2012/03/12/library-patron-and-library-mobile-app-2012/>)

สิ่งที่คุณใช้บริการต้องการจาก Mobile App. คือ

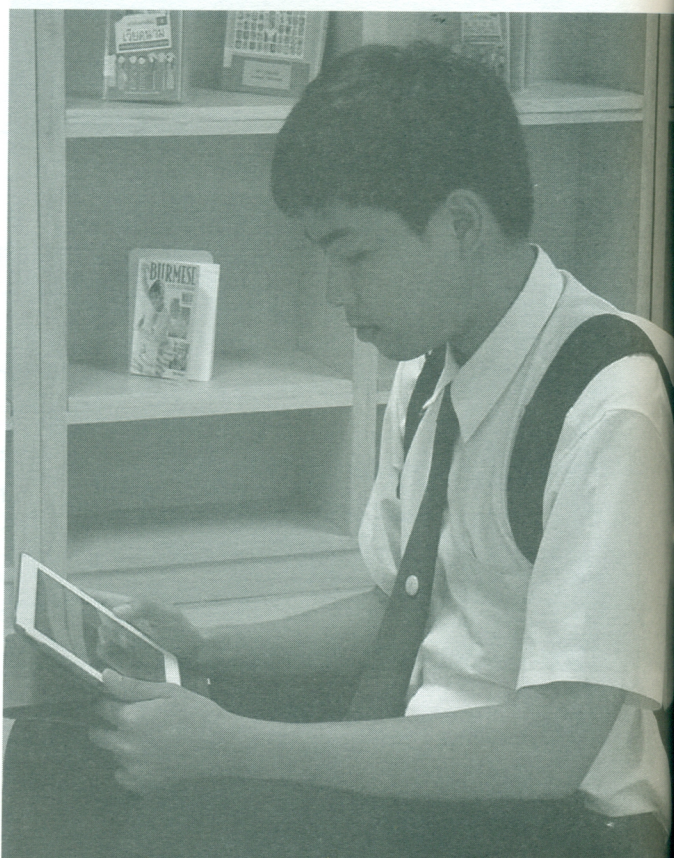
- ฟังก์ชันการค้นหาหนังสือออนไลน์ (Library Catalog)
- ฟังก์ชันการขยายเวลาการยืม หรือ การต่ออายุเวลาการยืมหนังสือ
- ฟังก์ชันการจองหนังสือหรือสื่อที่ต้องการ
- ฟังก์ชันแนะนำหนังสือใหม่หรือสิ่งพิมพ์ใหม่ๆ
- ข้อมูลที่เกี่ยวกับห้องสมุดหรือค้นหาห้องสมุดที่อยู่ใกล้ๆ
- ฟังก์ชันการวิจารณ์หนังสือ (Review book)
- ฟังก์ชันการจัดการข้อมูลส่วนตัว (ประวัติการยืมคืน)
- ฟังก์ชันการยืมหนังสือด้วยตัวเอง (ยืมบาร์โค้ดเองได้)
- ฟังก์ชันการค้นหาคนอื่นๆ ที่ชอบอ่านหนังสือแนวๆเดียวกัน
- ฟังก์ชันการค้นหาคำและความและการเข้าถึงฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับ
- ฟังก์ชันการดาวน์โหลดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)
- ฟังก์ชันการดาวน์โหลดหนังสือเสียง (Audio-Book)

จะเห็นได้ว่า ผลสำรวจดังกล่าว ผู้ใช้บริการในห้องสมุดมีพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด การรับข่าวสารข้อมูลสารสนเทศของห้องสมุดเปลี่ยนไป ผู้ใช้บริการต้องการรับบริการของห้องสมุดได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่ายบนโทรศัพท์มือถือ หรือเทคโนโลยีไร้สายอื่นๆ

ห้องสมุดหลายแห่งได้ปรับเปลี่ยนการให้บริการให้ทันกับเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์ข่าวสาร การบริการของห้องสมุดได้ตลอดเวลา และทุกสถานที่โดยไม่ต้องเข้ามาใช้บริการในห้องสมุดโดยตรง ตัวอย่างเช่น ขณะนี้ได้มีบริษัทที่ออกแอปพลิเคชัน การอ่านหนังสือบนมือถือ หรือ “ห้องสมุดบนโทรศัพท์มือถือ” ได้แก่ I-CUE เป็นบริการที่ผสมระหว่างเทคโนโลยีของโทรศัพท์มือถือเข้ากับเทคนิคการอ่านที่ผ่านการวิจัยมาอย่างดี เพื่อให้การอ่านหนังสือต่างๆ บนหน้าจอโทรศัพท์มือถือเป็นไปอย่างราบรื่น แอปพลิเคชันนี้ยังช่วยให้ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือสามารถที่จะเก็บหนังสือไว้อ่านบนโทรศัพท์มือถือ และมีหนังสือกว่า 400 เล่มพร้อมให้ดาวน์โหลดได้ทันที เมื่อเข้าไปที่เว็บไซต์ของ I-CUE ยังมีโปรแกรมอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เช่น Repligo, Pictel เป็นต้น (<http://monza.wordpress.com/2006/06/26/%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%A1.....>) นอกจากนี้

มี Mobile website อื่นๆ เช่น MedlinePlus Mobile จัดทำโดยห้องสมุดแพทย์แห่งชาติ (National Library of Medicine) ประเทศสหรัฐอเมริกา บริการข้อมูลทางการแพทย์ และ Encyclopedia Britannica Mobile สารานุกรมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือ (สุนันทา วงศ์ชาติ และ สุรดา สุวรรณปักษ์, 2555)

ห้องสมุดหลายแห่งในประเทศไทยจึงได้มีการนำแอปพลิเคชันที่ทำให้เกิด “ห้องสมุดบนโทรศัพท์มือถือ” โดยมีบริการต่างๆ บนโทรศัพท์มือถือ เช่น บริการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Resource) บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า (Reference Services and Notification) บริการส่งข้อความแจ้งเตือน (Text Messing) เว็บไซต์ห้องสมุดสำหรับโทรศัพท์มือถือ (Mobile Library Website) เป็นต้น เพื่อช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บริการต่างๆ ได้ทุกที่ ทุกเวลา รวมทั้งมีงานวิจัยในการพัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือที่เรียกว่า ระบบห้องสมุดบนมือถือ (Library System on Mobile) เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลหนังสือจากห้องสมุด โดยจากเดิมที่สามารถสืบค้นข้อมูลหนังสือได้เฉพาะบนเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่เพื่อให้สามารถสืบค้นบนโทรศัพท์มือถือได้ (ปณณวิช สุวัฒนวิษ และ นายสุรัช วัชรตันชัย, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ มีตัวแทนจำหน่ายฐานข้อมูลอีกหลายแห่งได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนให้สามารถใช้งานได้นบนอุปกรณ์สื่อสารแบบพกพา เช่น EBSCOhost, JSTOR, Elsevier, Thomson Reuters เป็นต้น โดยพัฒนาโปรแกรมประยุกต์สำหรับการเข้าใช้งานข้อมูลออนไลน์ได้บนโทรศัพท์มือถือทั้งที่เป็นระบบปฏิบัติการ IOS ของไอโฟน และ Android

ในประเทศไทย การให้บริการห้องสมุดผ่านโทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์สื่อสารแบบพกพาอื่นๆ ยังน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และห้องสมุดประชาชนในสหรัฐอเมริกา จำนวน 476 ห้องสมุด มีบริการห้องสมุดผ่านโทรศัพท์มือถือแล้ว แต่ห้องสมุดในประเทศไทยยังมีจำนวนไม่มาก ที่มีให้บริการบ้าง เช่น ห้องสมุดสุรัตน์ โอทยานุเคราะห์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น ที่มีให้บริการเป็นบริการประเภท บริการแจ้งข้อมูลการยืม-คืน การจองหนังสือ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการส่ง SMS ส่วนห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถือได้ว่าเป็นห้องสมุดต้นแบบที่มีการพัฒนางานบริการอย่างต่อเนื่อง จนได้รับรางวัลคุณภาพ

ดีเด่น จากการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการระบบราชการ (กพร.) และรางวัลดีเด่นการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนประเภทนวัตกรรม เมื่อ พ.ศ. 2551 และได้รับรางวัลดีเด่นระดับชาติ ประเภทการให้บริการประชาชน เมื่อ พ.ศ. 2553 ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ ได้พัฒนาการบริการห้องสมุดผ่านโทรศัพท์มือถือที่เรียกว่า “Library Beep” เพื่อแจ้งผู้ใช้ให้ทราบว่าหนังสือที่ยืมใกล้ครบกำหนดส่งคืน โดยแจ้งล่วงหน้า 1 วันก่อนถึงกำหนดส่งคืนหนังสือ และพร้อมทั้งแจ้งรายชื่อหนังสือที่ค้างส่ง ด้วยระบบ SMS ผ่านโทรศัพท์มือถือ (สุนันทา วงศ์ชาติ และ สุรดา สุวรรณปักษ์, 2555)

ถึงเวลาแล้วที่ห้องสมุดหลายแห่งของประเทศไทยที่กำลังพัฒนาหรือได้พัฒนาเป็น e-library หรือ ห้องสมุดดิจิทัล จะต้องปรับรูปแบบการบริการของห้องสมุดแบบเดิมนอกจากจะมีฐานข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น e-journal, e-book, e-magazine, e-thesis หรือฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ควรจะต้องปรับเปลี่ยนการให้บริการที่สามารถสืบค้นได้ทางระบบอินเทอร์เน็ตแล้ว ยังต้องสามารถให้บริการบนโทรศัพท์มือถือหรืออุปกรณ์สื่อสารแบบพกพาอื่นๆ ได้ด้วย ควรจะพัฒนาให้มีบริการเว็บไซต์ห้องสมุดบนโทรศัพท์มือถือ และบรรณารักษ์หรือผู้ให้บริการในห้องสมุดจะต้องปรับตัว และเรียนรู้ให้ทันกับเทคโนโลยีในยุคนี้ เพื่อให้ทันกับความต้องการของผู้รับบริการในการบริโภคข้อมูลข่าวสารในยุคเทคโนโลยีการสื่อสารแบบไร้สาย

เอกสารอ้างอิง

- ปັນณวิช สุพัฒน์นิช และ นายสุรัช วัชรตันชัย, (ม.ป.ป.) “ระบบห้องสมุดบนมือถือ” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.ce.kmitl.ac.th/project.php?action=old&id=423> (2 กันยายน 2556)
- สุนันทา วงศ์ชาติ และ สุรดา สุวรรณปักษ์. (2555). “ห้องสมุดบนมือถือ” วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 6:2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 141-147
- <http://monza.wordpress.com/2006/06/26/%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%A1.....>)
- Libraryhub. (ม.ป.ป.) “ผู้ใช้บริการต้องการอะไรจาก App. ของห้องสมุด (Library Mobile App.)” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.libraryhub.in.th/2012/03/12/library-patron-and-library-mobile-app-2012> (2 กันยายน 2556)
- “NSTDA Blog: Open : Top 3 กิจกรรมที่ผู้ใช้ห้องสมุด MIT ต้องการทำบนมือถือ”. (2556). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://nstda.or.th/blog/?p=9298> (27 สิงหาคม 2556)